

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

XVIII. Cilt

1969

2'nci Sayı

Kütüphane Yapılarında Gelişme

Bir kütüphaneyi oluşturan önemli unsurlardan birisi, yapıdır. Eğer kütüphane hizmetlerin aksamadan yürütülmesini sağlayan bir yapıya sahip değilse, kendisini oluşturan diğer unsurlara sahip bulunsa bile, görevini gereğince başaramaz. Bir yerde kütüphane açılırken, kütüphanenin içine yerleşip hizmet edeceği yapı üzerinde önemle durulması, bu bakımdan, elzemdir.

Yurdumuzda, kütüphane yapıları konusu ancak son yıllarda ele alınabilmiştir. Bu işe önem verilmeğe başlandığını gösteren bazı belirtiler de vardır : Bir kısım üniversite ve fakültelerimiz, kütüphane hizmetlerinin yürütüleceği özel yapılara kavuşmuş veya kavuşmayı planlamışlardır. Halk kütüphanelerimizden bazıları, kütüphane olarak inşa edilmiş yapılarda hizmet görmeğe başlamışlardır. Kimi kuruluşlar da, kendi hizmet yapıları içinde, kütüphane hizmetlerine elverişli yerler ayırmağa çalışmaktadırlar.

Bütün bunlar, kütüphaneciliğimiz yönünden sevindirici hususlardır. Ancak, bizim sözünü etmek istediğimiz bir başka sevindirici husus vardır ki, halk kütüphaneleri ile ilgilidir. Öğrenildiğine göre, M.E.B. Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, şimdiye kadar uygulanmakta olan standard kütüphane yapı planlarını uygulamaktan vazgeçmiştir. Bilindiği üzere, Bakanlığın inşa ettiği yapılarda, son günlere kadar, «A tipi» ve «B tipi» diye adlandırılan planlar uygulanıyordu. Bu planlar uygulanırken, kütüphanenin inşa edileceği çevrenin iklim ve hava şartları, üzerine konulacağı arsanın durumu ve buna benzer mimari ve fiziksel hususlar üzerinde durulmuyor, daha doğrusu durulamıyordu. Hizmet edilecek çevrenin nüfusu, okuyucu kapasitesi, kütüphane koleksiyonunun gelişme imkân ve şartları gibi önemli hususlar da, pek tabii olarak, dikkate alınmıyordu. Böylece, büyük masraflarla inşa edilen bu yapılar, kısa zamanda büyük yakınmaların doğmasına sebep oluyordu.

Bir yerdeki yapı ısıtılamazken, bir başka yerdeki benzeri kaynayan bir kazan gibi sıcak ve sıkıcı oluyordu. Kimi yerde kitap koleksiyonunu yerleştirecek yer

bulunamazken, kimi yerde kitaplar deponun bir köşesini zor dolduruyordu. Bir kütüphanede salonlar okuyucu alamazken, bir diğerinde masalar okuyucu bekliyordu. Nüfusu 100.000'in çok üstünde olan bir il merkezi ile, 5.000'i bulmayan başka bir il merkezine aynı plan uygulamıyor, aynı masraf yapıyordu. Yapılar aynı büyüklükte olduğu için, her ikisinde de aşağı yukarı aynı sayıda personel çalıştırmak gerekiyordu. Sözün kısası, bu «tip» planlar, hangi açıdan ele alırsa alınsın, elverişli değildi.

Halk kütüphaneleri yapılarının her biri için özel plan çizilmesini gerektiren çeşitli sebepler vardır. Bunlar şöylece özetlenebilir :

a) Halk kütüphaneleri, bir kısım devlet kuruluşları gibi, iş sahiplerinin mülaka gitmek zorunda oldukları kuruluşlar değildir. Kütüphaneye gidiş ihtiyaridir, kişisel isteğe bağlı bir iştir; bu yüzden kütüphane şehrin merkezi bir yerinde, çekici bir yapıya sahip olmak zorundadır. Bu ise, eldeki arsamn ve yapının inşa edileceği yerdeki diğer yapıların durumu dikkate alınarak gerçekleştirilebilir.

b) Türkiye, iklim ve hava şartları yönünden çok değişik bölgelere sahiptir. Bu bölgelerin her biri, özel yapı şartlarının yerine getirilmesini gerektirmektedir.

c) Kütüphanelerin inşa edileceği şehirlerdeki nüfus farkı da, kütüphanenin büyüklüğünü etkileyen bir unsur olmaktadır. Her şehir veya kasabaya onun ihtiyacını karşılayacak büyüklükte bir yapı inşa edilmesi, her şey bir yana, ekonomik bakımdan gereklidir. Nüfusun artış oranı, kütüphane koleksiyonunun gelişme imkân ve şartları gibi hususlar da yapı planlanırken dikkate alınmalıdır.

Bunlar, öyle sanıyoruz ki, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nce de dikkate alınmış ve söz konusu karara böylece varılmıştır. Genel Müdürlüğün bu yerinde kararı, kütüphane planları üzerinde çalışan mimarların sayısını artıracak, yurdu-muzda da bir «kütüphane mimarisi»nin doğması, böylece mümkün olacaktır.